

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Mary Beth Keane
ASK AGAIN, YES

Copyright © 2019 by Mary Beth Keane
Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04078-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Pitaj
me
ponovo
MERI BET KIN

Prevela Ljiljana Petrović Vesković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

Za Ovena i Emeta

PROLOG

Jul 1973.

Fransis Glison, visok i vitak u svetloplavoj policijskoj uniformi, sklonio se u senku niskog kamenog zdanja u kome je bila smeštena policijska stanica Četrdeset prvog distrikta. Par ženskih inihop čarapa sušio se na toplom vazduhu na požarnom izlazu na četvrtom spratu zgrade u blizini Sto šezdeset sedme ulice i dok je čekao još jednog novajliju, pandura koji se prezivao Stanhoup, Fransis je primetio savršenu mirnoću tih visećih svilenkastih nogavica, delikatnu izvijenost prozračnih peta. Prošle noći, nedaleko odatle, izgorela je još jedna zgrada koja je sad izgledala poput tolikih drugih zgrada u Četrdeset prvom distriktu: samo opustošena spržena ljuštura sa pocrnelim stepeništem. Klinci iz komšiluka su čitave noći posmatrali plamen sa krovova i požarnih izlaza na koje su odvucli svoje dušeke tog prvog istinski vrelog junskog dana. Sada, stojeći jedan blok dalje odatle, Fransis je mogao da ih čuje kako moljakaju vatrogasce da ostave bar jedan otvoren hidrant i da zamisli kako skakuću po barama da ublaže vrelinu usijanog asfalta.

Bacio je pogled na sat, ponovo se osvrnuvši ka vratima stanice i upitavši se zašto Stanhoup još ne izlazi.

Temperatura se već popela do trideset prvog stepena a još nije bilo ni deset ujutru. To je bio jedan od šokova sa kojima se čovek suočavao u Americi: zime sa mrazom koji je tako opak da ti ljušti kožu s lica a leta sparna i lepljiva kao u močvari. „Kukumavčiš kô neka sekapersa“, rekao mu je tog jutra njegov stric Petsi. „Vruće, vruće, vruće.“ A opet, Petsi je po čitav dan točio pivo u prijatno rashlađenom pabu, dok će Fransis za petnaest minuta odmicati kroz svoj rejon sa tamnim znojavim krugovima ispod pazuha.

„Gde je Stanhoup?“, upitao je dvojicu pripravnika koji su takođe kretali u patrolu.

„Ne može da otključa kasetu“, odvratio je jedan od njih.

Konačno, čitav razvučeni minut kasnije, Brajan Stanhoup je prošao kroz vrata i strčao niz stepenice. On i Fransis su se upoznali još prvog dana kad su krenuli na akademiju i posle toga su igrom slučaja obojica završili u Četrdeset prvom distriktu. Na akademiji su zajedno pohađali časove taktičke obuke i posle možda nedelju dana Stanhoup je prišao Fransisu dok su napuštali učionicu. „Ti si Irac, je l' tako? Mislim, Irac koji se tek iskrcao s broda, da tako kažem?“

Fransis je objasnio da potiče sa zapada Irske, iz Golveja. Takođe, nije stigao brodom već avionom, ali je prećutao taj deo.

„Tako sam i mislio. Moja devojka je takođe Irkinja. Ona je iz Dablina. Mogu nešto da te pitam?“

Dablin je za Fransisa bio jednako daleko od Golveja kao Njujork, ali je shvatao da je u očima jednog Jenkija sve to valjda bilo isto.

Fransis se unapred spremio za pitanje koje će sigurno biti previše lično za njegov ukus. To je bila jedna od prvih stvari koje je primetio u Americi, da tamošnji ljudi jedni drugima krajnje ležerno postavljaju svako pitanje koje im na pamet padne. Gde živiš, sa kim živiš, koliko plaćaš kiriju, šta si radio prošlog vikenda? Za Fransisa, koji se osećao neprijatno čak i dok je u supermarketu Asošiejtid u Bej Ridžu stavljao robu na pokretnu traku, to je bilo previše nametljivo. „Opa, bato! Večeras se sprema neka akcija“, šaljivo je natuknula kasirka kad je prošli put bio tamo. Pakovanje od šest badvajzera. Dva krompira. Dezodorans.

Brajan je rekao kako je primetio da se njegova devojka ne druži sa drugim Ircima. Imala je samo osamnaest godina. Čovek bi pretpostavio da je u Ameriku došla sa nekom drugaricom ili rođakom, ali ne, došla je potpuno sama. Bilo bi logično da je makar iznajmila stan sa nekom curom iz zavičaja. Bog zna da je grad bio pun mladih Irkinja. Učila je za bolničarku u medicinskom centru Montefjore i živela u tamošnjem internatu sa jednom obojenom curom koja je takođe bila bolničarka. Jesu li svi Irci takvi? To pita jer se ranije bavljao sa jednom Ruskinjom koja se družila isključivo sa svojim zemljacima.

„I ja sam Irac“, dodao je Stanhoup. „Ali su moji odavno stigli ovde.“

To je bila još jedna stvar u vezi sa Amerikom. Svi su bili Irci, ali su njihovi još odavno stigli tu.

Pitaj me ponovo

„To možda znači da je pametna. To što se ne druži sa svojim zemljacima“, odgovorio je Fransis, savršeno ozbiljnog lica. Stanhoupu je trebalo par trenutaka da shvati.

Kad je na diplomatskoj ceremoniji gradonačelnik Lindzi izašao na podijum, Fransis je, dok je sedeo na svom mestu u trećem redu, pomislio kako je čudno iz takve blizine posmatrati čoveka koga je pre toga viđao samo na TV-u. Fransis se rodio u Njujorku ali dok je još bio sasvim mali njegova porodica se vratila u Irsku i tako je negde uoči svog devetnaestog rođendana ponovo stigao tu, sa američkim državljanstvom i deset dolara u džepu. Brat njegovog oca, Petsi, sačekao ga je na aerodromu Džon F. Kenedi, uzeo mu putnu torbu iz ruke i bacio je na zadnje sedište. „Dobro došao kući“, rekao je. Fransis je bio zbunjen mislju da taj veliki strani grad u kome je vrvelo kao u košnici treba da doživljava kao svoj dom. Već sledećeg dana Petsi ga je bacio u mašinu davši mu posao za šankom u svom pabu na uglu Treće avenije i Osamdesete ulice u Bej Ridžu. Iznad vrata je stajala uramljena slika deteline sa tri lista. Tog dana, kad je šanku prišla prva dama koja je naručila pivo, Fransis je nasuo pivo u visoku čašu i spustio ga pred nju. „Šta je ovo?“, upitala je žena. „Polu piva?“ Osvrnula se ka ostalima koji su sedeli za šankom, svi odreda muškarci, svaki sa kriglom od pola litra ispred sebe.

Fransis je pokazao na kriglu. „Želite takvo pivo?“, upitao je. „Punu kriglu?“. Konačno shvativši da je Fransis bio novajlija za šankom, i novajlija u Americi, žena se nagnula ka njemu, spustila dlanove na njegove obraze i sklonila mu pramen kose sa čela.

„Baš tako, srce“, rekla je.

Jednog dana, možda godinu dana od Fransisovog dolaska u Njujork, u pab su ušla dva mlada policajca. Nosili su crtež nekog tipa koga su tražili i pitali da li ga neko poznaje. Zbijali su šale sa Petsijem, sa Fransisom, i između sebe. Kad su ustali da napuste lokal, Fransis, koji je već poprimio pomalo od američke radoznalosti, odvažio se da ih nešto upita. Koliko je teško zaposliti se u policiji? Kakva je plata? Tokom par sekundi izrazi njihovih lica ostali su nedokučivi. Bio je februar. Fransis je na sebi imao stari pleteni džemper koji je dobio od Petsija. Osećao se pomalo otrcano

u poređenju sa tim policajcima u ispeglanim bluzama, sa kapama koje su im besprekorno čučale na glavi. Konačno, niži od dvojice policajaca je progovorio. Pre nego što je postao policajac, objasnio je, radio je kod svog rođaka u perionici automobila na Flašing aveniji. Čak i kad je posao postao potpuno automatizovan uvek je bio moker jer je voda prštala na sve strane, a kad bi došla zima na kraju dana bio bi sleđen do kostiju. Bio je to brutalan posao. Osim toga, ovako je bolje prolazio kod devojaka. One više vole kad im kažeš da si policajac nego kad čuju da radiš u perionici.

Drugi policajac je složio blago prezrivu grimasu. On je stupio u policiju jer mu je i otac bio policajac. I dvojica stričeva. I deda. To mu je bilo u krvi.

Fransis je čitave zime razmišljao o tom razgovoru i počeo da obraća više pažnje na policajce koji su špartali po tom kraju, koje je viđao u podzemnoj železnici, oko postavljenih barikada, na TV ekranu. Otišao je do lokalne policijske stanice da se raspita kako izgleda prijemni za policiju, i kada se održava, i kako sve to funkcioniše. Kad je svoj plan pomenuo stricu Petsiju, on je odgovorio da mu to zvuči kao pametna ideja, da treba da odradi samo dvadeset godina i onda može u penziju. Fransis je primetio da je Petsi izgovorio „dvadeset godina“ kao da to nije ništa, kao da će to vreme proći dok trepneš, mada je to bilo duže od svih godina koje je Fransis do tada proživio. Posle dvadeset godina službe u policiji, pod uslovom da sačuva živu glavu, mogao je da se bavi nečim drugim, ako želi. Fransis je u tom trenutku video svoj život podeljen na komade od po dvadeset godina i prvi put se upitao koliko će mu tih komada sudbina dodeliti. A kao najbolje od svega, dodao je Petsi, kad ode u penziju još će biti dovoljno mlad. Kamo sreće da je i on tako razmišljao kad je bio u Fransisovim godinama.

Nakon diplomiranja, Fransisova klasa bila je podeljena na grupe i poslata na terensku obuku u različite delove grada. On i još tridesetak novajlija, među kojima je bio i Brajan Stanhoup, poslani su prvo u Braunsvil a potom u Bronks, gde su prvi put iskusili kako stvarno izgleda policijski posao. Fransis je do tada napunio dvadeset dve godine. Brajan je imao dvadeset jednu. Fransis nije baš dobro poznao Brajana ali mu je prijalo da se na početku smene osvrne oko sebe i spazi neko poznato lice. Do

Pitaj me ponovo

sada se ništa nije odvijalo onako kako im je bilo rečeno. Sama policijska stanica izgledala je sasvim drugačije nego što je Fransis zamišljao kad je odlučio da konkuriše za akademiju. Spoljašnjost je bila dovoljno loša – fasada je bila ispucala i oljuštena, prekrivena ptičjim izmetom i krunisana bodljikavom žicom – ali je unutrašnjost bila još gora. Nije bilo nijedne površine koja nije bila vlažna, ulepljena ili oguljena. Radijator u sobi za smotru pukao je po sredini pa je neko ispod njega gurnuo staru šerpu koja je skupljala vodu. Gips se odvajao sa plafona i padao po radnim stolovima, policijskim glavama i papirima. Po tridesetak prestupnika bilo je nagurano u ćelije namenjene za dvoje ili troje. Umesto da rade u paru sa iskusnijim policajcima, svi pripravnici su bili poslani na teren sa drugim novajlijama. „Slepici koji vode slepce“, našalio se narednik Rasel, obećavši da je to samo privremeno. „Pazite da ne napravite neku glupost.“

I tako su Glison i Stanhoup tog jutra krenuli u patrolu udaljavajući se od zgrade koja se još pušila i krećući se u pravcu severa. Odnedak se dopiralo zavijanje još jednog požarnog alarma. Obojica su na mapi umeli da prepoznaju granice svog distrikta ali ih nijedan još nije lično obišao. Patrolni automobili su se dodeljivali po starešinstvu a smenu od osam do četiri uglavnom su radili policajci sa dužim stažom. Mogli su autobusom da odu do suprotnog kraja svog rejona i da potom peške krenu nazad odakle su pošli, ali je Stanhoup rekao da mrzi da se tako uniformisan vozi autobusom, da uleti kroz zadnja vrata i oseti kako se svi ti podozrivi pogledi prikivaju za njega.

„Dobro, onda ćemo peške“, predložio je Fransis.

Obliveni znojem koji im je u potocima curio niz leđa, krenuli su od bloka do bloka, svaki naoružan svojim pendrekom, lisicama, radio-uređajem, pištoljem, municijom, baterijskom lampom, rukavicama, olovkom, notesom i ključevima zakačenim za opasač. U nekim blokovima nije bilo ničeg osim krša, šteta i zapaljenih automobila. Pažljivo su motrili na ruševine tražeći znakove kretanja. Neka devojčica je stajala pred pročeljem zgrade odbijajući tenisku lopticu o zid. Par štaka je ležao preko ulice i Stanhoup ih je šutnuo u stranu. Svaka zgrada sa makar jednim zidom koji je još stajao uspravno bila je prekrivena grafitima. Reči ispisane jedne iznad drugih, šarene spirale i zavojite linije ostavljale su utisak

života i kretanja, vrištavo upadljive naspram pozadine koja je pretežno odisala sivilom.

Fransis je znao da je smena od osam do četiri predstavljala čist blagoslov. Osim ako ne dobiju neki hitan nalog, postojale su dobre šanse da situacija ostane mirna sve do ručka. Kad su konačno skrenuli na Južni bulevar, obojica su bili smoždeni kao putnici koji su prešli pustinju, zahvalni što su stigli do druge strane. Dok su sporedne ulice bile skoro avetno puste, bulevar je vrveo od automobila koji prolaze i poređanih lokala: prodavnica u čijem su izlogu visila muška odela svih mogućih boja, niz radnji za prodaju alkohola, prodavnica za kupovinu na bonove, berbernica, bar. Jedan policijski automobil prošao je malo dalje od njih, sevnuvši farovima u znak pozdrava i nastavivši svojim putem.

„Žena mi je trudna“, prozborio je Stanhoup nakon duge ćutnje. „Treba da se rodi oko Dana zahvalnosti.“

„Ona Irkinja?“, upitao je Fransis. „Oženio si se njom?“ Pokušao je da se seti: jesu li već bili vereni dok je Stanhoup bio na akademiji, onda kad mu je rekao za nju? Na brzinu je izračunao koliko ima do novembra – samo četiri meseca.

„Da“, odgovorio je Stanhoup. „Pre dve nedelje.“ Venčanje u opštini. Svadbeni ručak u Dvanaestoj ulici, u francuskom restoranu koji je pro našao u novinama; morao je da pokaže prstom na jelovnik jer nije umeo da pročita nijednu reč. En je u poslednjem minutu morala da odabere drugu haljinu jer joj je ona koju je planirala da obuče u međuvremenu postala pretesna.

„Ona hoće da se venčamo u crkvi kad se beba rodi. Nismo uspeli da pronađemo parohiju gde su mogli tako brzo da nam zakažu venčanje, čak ni kad su videli da joj se stomak već zaokruglio. En kaže da će pokušati da pronađe sveštenika koji će o istom trošku da blagoslovi venčanje i da krsti bebu. Mislim, kad dođe vreme za to.“

„Venčanje je venčanje, gde god bilo“, rekao je Fransis, poželevši im mnogo sreće. Nadao se da Stanhoup nije primetio da je u tom trenutku obavljao brzinski proračun u glavi. U stvari, on lično nije mario za to, to je bila samo navika koju je doneo iz zavičaja i koja će sigurno početi da jenjava što duže bude živio u Americi. Zaboga, ljudi su ovde dolazili na

Pitaj me ponovo

misu u majicama i kratkim pantalonama. Na ulici je skoro video taksi koji je vozila žena. Ljudi su praktično polugoli šetali po Tajms skveru.

„Hoćeš da je vidiš?“, upitao je Stanhoup, skinuvši kapu. Unutra, ušškana ispod postave, bila je fotografija lepe plavokose žene sa vitkim izduženim vratom. I mala papirna ikona Svetog Mihaila sa molitvom odštampanom na poledini. I slika koja je prikazivala Brajana Stanhoupa iz mlađih dana u društvu nekog mladića.

„Ko je to?“, upitao je Fransis.

„Moj brat Džordž. Slikali smo se na stadionu Šej.“

Fransisu do tada nije palo na pamet da ubaci neku sliku u svoju kapu, mada je i on u novčaniku nosio malu presavijenu ikonu svetog Mihaila. Onog dana kad je diplomirao na policijskoj akademiji, Fransis je takođe zaprosio svoju devojkicu, Lenu Teobaldo, i ona je prihvatila. Možda će i on uskoro pričati ljudima kako njih dvoje čekaju bebu. Lena je bila mešovito poljsko-italijanskog porekla i ponekad dok ju je posmatrao – dok je tražila nešto po tašni ili ljuštila jabuku vešto usmeravajući nož zglobov kažiprsta – spopala bi ga panika pri pomisli da se lako moglo desiti da je nikad ne upozna. Šta da nije došao u Ameriku? Šta da njeni roditelji nisu došli u Ameriku? Gde su još osim u Americi jedna Poljakinja i jedan Italijan mogli da se sretnu i zavole i stvore devojkicu poput Lene? Šta da se nije zatekao u pabu tog jutra kad je Lena svratila da se raspita da li njena porodica može da rezerviše zadnji deo lokala za privatnu zabavu? Njena sestra je uskoro trebalo da krene na koledž, objasnila je. Dobila je punu stipendiju, toliko je bila pametna.

„Možda joj se i ti pridružiš kad završiš srednju školu“, rekao je Fransis, a ona je prasnula u smeh, objasnivši da je završila školu još prošle godine i da njoj nije bilo suđeno da se upiše na koledž, ali da joj to ne smeta jer već radi i to na poslu koji joj se dopada. Imala je kosu punu divljih lokni i haljinu koja joj je otkrivala preplanula ramena. Bila je zaposlena u administrativnom odelu Dženeral motora na Petoj aveniji, samo nekoliko spratova iznad FAO Švarca. Fransis nije znao šta je FAO Švarc. U Americi je proveo tek nekoliko meseci.

„Ljudi me stalno pitaju da li planiramo da ostanemo u gradu“, rekao je Stanhoup. „Sada živimo u Kvinsu, ali nam je stan mali.“

Fransis je slegnuo ramenima. Nije znao ništa o naseljima izvan grada, ali nije mogao da zamisli da ostatak život provede u stanu. Maštao je da negde ima svoj komad zemlje. Da ima dvorište i baštu. Dovoljno prostora da diše. Ali zasada je znao samo da će on i Lena posle venčanja živeti sa njenim roditeljima dok ne uštede nešto novca.

„Jesi li nekad čuo za mesto po imenu Gilam?“; upitao je Stanhoup.

„Nisam.“

„Nisam ni ja. Ali znaš... onaj Džaf? Mislim da je narednik. On kaže da je to samo dvadesetak kilometara severno odavde i da tamo živi mnogo ljudi iz naše stanice. Kaže da sve kuće imaju velike travnjake i da ti klinici na biciklima ujutru donose novine pred prag, isto kao u *Brejdijevima*.“

„Šta si rekao, kako se zove to mesto?“; upitao je Fransis.

„Gilam“, odgovorio je Stanhoup.

„Gilam“, ponovio je Fransis.

Kad su stigli do sledećeg bloka, Stanhoup je rekao da je žedan i da bi mogli da drmnu po jedno pivo. Fransis se pravio da nije čuo taj predlog. Panduri iz Braunsvila su ponekad umeli da popiju pivo kad su u patroli, ali samo u kolima, nikad na otvorenom. Fransis nije bio kukavica, ali obojica su tek počeli da rade. Ako se uvale u nevolju, nisu imali nikakvu zaleđinu.

„Ne bi mi škodila jedna soda sa sladoledom“, rekao je Fransis.

Kad su ušli u restoran, iznutra ih je zapljusnuo talas vreline, mada su vrata bila otvorena i zaglavljena ciglama. Za pultom je stajao stariji muškarac koji je nosio požutelu papirnu kapu i naherenu leptir-mašnu. Debela crna muva mahnitito mu je letela oko glave dok je šarao pogledom između dvojice policajaca.

„Nadam se da je soda hladna, ortak, a mleko sveže“, rekao je Stanhoup, ispunivši tišinu svojim glasom i ramenima. Fransis je pogledao u svoje cipele a potom u staklenu pregradu koja je bila prošarana naprslinama i izlepljena trakom. Imao je dobar posao, rekao je sebi. Častan posao. Čuo je glasine da uopšte neće biti klase 1973 jer je grad morao da skreše budžet, ali je njegova klasa uspela da se provuče.

U tom trenutku radio je zakrčao. Pre toga je bilo malo jutarnjeg šegačenja, prozivki i odgovora, ali ovo je bilo nešto drugo. Fransis je pojačao ton. Hitac iz vatrenog oružja i moguća pljačka u bakalnici na adresi Južni bulevar 801. Fransis je brzo pogledao ka vratima kafeterije: 803.

Muškarac za pultom je pokazao ka zidu, šta god da se nalazilo sa druge strane. „Dominikanci“, rekao je glasom koji je ostao da lebdi u vazduhu.

„Nisam čuo pucanj. A ti?“, upitao je Fransis. Dispečer je ponovio poziv. Fransis je osetio neko drhtanje koje se spuštalo od grla ka preponama ali je zgrabio radio i krenuo ka vratima.

Stanhoup je učinio isto, prateći ga u stopu. Otkopčali su futrole na opasčima dok su prilazili vratima bakalnice. „Zar ne treba da sačekamo?“, upitao je Stanhoup, ali je Fransis nastavio dalje, pored telefonskih govornica pred ulazom i ventilatora koji je komešao ustajali vazduh. „Policija!“, viknuo je kad su zakoračili unutra. Ako je u vreme pljačke u radnji bilo mušterija, svi su nestali sa vidika.

„Glisone“, rekao je Stanhoup, pokazavši glavom iza kase, ka boksovima cigareta isprskanim krvlju. Divlja sablasna šara svedočila je o snazi nečijeg srčanog mišića: krv, koja je bila više purpurna nego crvena, dospela je sve do isflekane tavanice i zardalog ventilacionog otvora. Fransis je munjevito spustio pogled na pod iza kase i krenuo za jezivim tragom kroz prolaz između rafova, sve dok konačno, ispred ostave za metle, nije naišao na muškarca koji je, otromboljenog lica, ležao na boku u jezeru krvi koja je u zapanjujućoj količini isticala iz njega. Dok je Stanhoup zvao centralu, Fransis je prislonio dva prsta uz mekano udubljenje ispod muškarčeve vilice. Potom mu je ispravio ruku i opipao zglob iznad šake.

„Previše je vruće za ovo“, rekao je Stanhoup mršteći se nad telom. Otvorio je frižider, uzeo flašu piva, prešao grlicem preko oštre ivice rafa da izbací čep i sručio pivo u jednom cugu. Fransis je pomislio na to mestašce izvan grada koje je Stanhoup malopre pomenuo, zamislio kako bosim stopalima korača kroz travu poprskanu svežom rosom. Niko nije mogao da predvidi kud će ga život odvesti. Nije bilo šanse da nešto probaš i vidiš da li će ti se dopasti – kao što je rekao svom stricu Petsiju onog dana kad se upisao na policijsku akademiju – jer nešto probaš, pa još malo probaš, i onda to i postaneš. Jednog trenutka je stajao u močvari sa druge strane Atlantika a već sledećeg časa je navukao uniformu i postao policajac. I to u Americi. U najozloglašenoj četvrti najpoznatijeg grada na svetu.

Dok je lice mrtvacu popimalo pepeljastu boju, Fransis je razmišljao o očajanju koje je izbijalo iz tog prizora, iz tog istegnutog vrata i brade uperene naviše, kao kod davljenika koji pokušava da izvuče glavu iznad

površine vode. To je bio drugi leš sa kojim se sreo u svojoj karijeri. Prvi, leš nekog utopljenika koji je izronio u aprilu nakon što je čitave zime plutao po Njujorškoj luci, bio je praktično neprepoznatljiv i možda mu je baš iz tog razloga delovao nekako nerealno. Poručnik sa kojim je bio na tom zadatku rekao mu je da se slobodno ispovraća preko ivice čamca, ali je Fransis odgovorio da je sve u redu. Setio se kako su Hrišćanska braća govorila da je telo samo posuda a duh svetlost koja vodi i usmerava naše istinsko biće. To prvo telo, natopljen komad mesa izvučen na palubu čamca, rastalo se od duše mnogo pre nego što ga je Fransis video, ali telo nad kojim je sada stajao – Fransis je mogao da vidi kako se duša malo-pomalo odvaja od njega. Da je bio u zavičaju, neko bi otvorio prozor kako bi pokojnikov duh mogao da izleti napolje, ali duša koja bi se ovde, u Južnom Bronksu, rastala od tela mogla je samo nakratko da zaleprša između četiri zida pre nego što skapa od omorine i utone u zaborav.

„Zaglavi nečim ta vrata“, doviknuo je Stanhoupu. „Jedva dišem.“

Tada se sledio, začuvši neki zvuk. Šaka mu je skliznula ka pištolju.

Stanhoup se razrogačeno zagledao u njega. Ponovo isti zvuk. Tihi šum patike koja klizi preko linoleuma, zvuk koji ih je osluškivao isto kao što su oni osluškivali njega, tri ljudska srca koja su lupala svako u svom grudnom košu, plus još jedno nečujno srce. „Podigni ruke i izađi da te vidim“, doviknuo je Fransis i tad su ga ugledali: visokog vižljastog tinejdžera u beloj atletskoj majici, belom šortsu i belim patikama, sakrivenog u šupljini između rashladne vitrine i zida.

Sat vremena kasnije Fransis je stajao pored tog mladića držeći ga za šake, umaćući mu prste u mastilo, jedan za drugim, i prebacujući otiske na karton, potom sva četiri prsta zajedno, plus palac zasebno. Prvo leva šaka, potom desna, pa ponovo leva, ukupno tri kompleta otisaka – za lokalnu, državnu i federalnu policiju. Posle prvog kartona već je uhvatio ritam, kao u nekom prastarom ritualnom plesu: uhvati prst, zavaljaj, pušti. Mladićeve šake bile su tople ali suve. Ako je bio nervozan, Fransis to nije mogao da primeti. Stanhoup je pisao izveštaj. Bakalini je preminuo mnogo pre nego što je stigla hitna pomoć i sad su bili tu sa njegovim ubicom, čije su ruke bile meke kao u deteta, nokti uredno podsečeni, čisti.

Šake opuštene i gipke. Do trećeg kartona već je naučio šta treba da radi i počeo da pomaže Fransisu.

Kasnije, kad su obavili sve formalnosti i popunili sve papire, stariji policajci su rekli da u stanici postoji običaj da pandur koji je izvršio prvo hapšenje u karijeri sa ostalima izađe na piće. Hapšenje je bilo pripisano Fransisu ali su povelili Stanhoupa i naručivali mu piće za pićem dok je on unedogled prepričavao šta se desilo, svakog puta drugačije. Taj klinac je izašao pred njih i počeo da im pretil. Krv je kapala sa svih zidova. Stanhoup je blokirao izlazna vrata dok se Fransis rvao sa ubicom.

„Tvoj partner je baš kreativan“, rekao je Fransisu jedan od starijih pandura.

Stanhoup i Fransis su se pogledali. Zar su njih dvojica partneri?

„Partneri ste dok vam kapetan ne kaže drugačije“, objasnio je stariji policajac.

Kuvar je izašao iz kuhinje noseći tanjire sa burgerima i rekavši da kuća časti.

„Već ideš kući?“, upitao je Stanhoup Fransisa nešto kasnije.

„Da. A ti ti bi trebalo da kreneš“, odgovorio je Fransis. „Kod kuće te čeka trudna žena.“

„Baš zato mu se i ne ide“, dobacio je jedan od policajaca.

Trebalo mu je sat i petnaest minuta podzemnom železnicom da se vrati do Bej Ridža. Čim je ušao u kuću, svukao se u bokserice i legao u krevet koji je Petsi dovukao u već dovoljno krcatu dnevnu sobu da bi imao gde da spava. Posle hapšenja neko je pozvao majku tog klinca. Neko drugi ga je odvezao do centralnog zatvora. Klinac se tamo požalio da je žedan, pa mu je Fransis doneo gazirani sok sa aparata. Klinac je popio sok i upitao može li da napuni limenku vodom iz slavine. Fransis je otišao do kupatila da mu donese vodu. „Ti si budala“, rekao mu je jedan od pandura u civilu. Još nije zapamtio kako se ko zvao. Ko zna? Možda je taj trgovac učinio nešto loše tom klinцу. Možda je zaslužio to što je dobio.

Petsi je negde izašao. Fransis je pozvao Lenu, pomolivši se da se ona javi kako ne bi morao da priča sa njenom majkom.

Meri Bet Kin

„Da li se nešto desilo?“ upitala je Lena posle par minuta ćaskanja. „Obično ne zoveš ovako kasno.“ Fransis je pogledao na sat i shvatio da je skoro ponoć. Sva ta procedura i odlazak na pivo – sve je potrajalo mnogo duže nego što je mislio.

„Izvini. Nastavi da spavaš.“

Ona je tako dugo ćutala da je pomislio da je to i uradila.

„Jesi li se uplašio?“ upitala je. „Meni možeš da kažeš.“

„Nisam“, rekao je. I nije se uplašio. Ili bar nije tako zamišljao strah.

„Šta je onda?“

„Ne znam.“

„Pokušaj da takve stvari ostaviš po strani, Fransise“, rekla je ona, kao da je mogla da mu čuje misli. „Znaš, mi imamo plan. Ti i ja.“

GILAM

PRVO POGLAVLJE

Gilam je delovao kao fino ali previše mirno mesto, pomislila je Lena Teobaldo kad ju je Fransis prvi put odveo tamo. Kao kad negde odeš na odmor i prvih par dana ti je stvarno lepo, ali već trećeg dana jedva čekaš da se vratiš kući. Sve je delovalo pomalo nestvarno: stabla jabuke i javora, kuće sa verandama i krovovima prekrivenim šindrom, kukuruzna polja, lokalna mlekara, deca koja igraju bejzbol na ulici kao da ne primećuju da im kuće leže na ogromnim travnjacima. Kasnije će shvatiti da je to bilo zato što su ti klinci naučili te igre od svojih roditelja koji su odrasli u gradu. Bejzbol sa gumenom loptom i drvenim štapovima. Školice. Šutiranje limenke. Kad bi neki tata hteo da nauči svog sina kako da udari loptu, izveo bi ga nasred ulice, kao da je i dalje živeo u pretrpanom stambenom bloku, jer je on to tako naučio od svog oca. Lena je pristala da krenu na taj izlet čisto zabave radi. Da je te subote ostala u Bej Ridžu, majka bi je sigurno poslala da odnese ručak gospođi Venard koja se nikad nije oporavila nakon što joj je sin nestao u Vijetnamu.

Haljina rođake Karoline visila je na čiviluku iza vrata Lenine sobe, prekrojena i prilagođena njenom stasu kako bi mogla da je obuče za tačno šest dana. Takođe je nabavila cipele i veo. Više nije imala šta da radi osim da čeka i tako, kad ju je Fransis upitao da li želi da skoknu do tog mestašca za koje je čuo od jednog kolege, ona je rekla, naravno, napolju je baš lep jesenji dan, prijaće im da nakratko uteknu iz grada, mogla bi da spakuje i hranu za piknik. Kad su stigli, izvadili su spakovan ručak na klupi ispred javne biblioteke, i za sve to vreme, dok su razmotali sendviče, pojeli ih i popili sav čaj iz termosaa, samo je jedna osoba ušla u biblioteku. Na obližnjoj stanici se zaustavio voz koji je putovao ka severu i samo troje ljudi je izašlo napolje. Preko puta glavnog trga stajala je delikates radnja a odmah pored nje prodavnica jeftine robe sa dečjim kolicima ostavljenim

ispred ulaza. Francis je na tom izletu vozio *datsun* koji je pozajmio od Lenining oca – u kasetofonu se nalazila traka sa četvrtim albumom Led Cepelina koju je Lenin brat Karol ostavio u kolima. Lena nije imala dozvolu i nikad nije probala da vozi. Mislila je da joj to nikad neće trebati.

„Pa, kako ti se čini?“ upitao je Francis kad su ponovo izašli na autoput Palisejds parkvej. Lena je otvorila prozor i zapalila cigaretu.

„Lepo je“, odgovorila je. „Mirno.“ Izula je cipele i podigla stopala na šofersku tablu. Uzela je dve nedelje odmora – jednu pre i jednu posle venčanja – i ta subota je bila prvi dan njenog najdužeg odsustva sa posla u poslednje tri godine.

„Videla si železničku stanicu? Imaju i autobusku liniju koja ide do Midtauna“, nastavio je Francis. Isprva je mislila da to kaže samo onako, sve dok je, kao udarac u cevanicu, nije tresnula spoznaja da je on zapravo želeo da tu žive. Nije joj to unapred rekao. Rekao je samo da želi da se malo provozaju, da pogledaju neko mesto za koje je čuo. Ona je mislila da samo hoće da utekne od priprema za venčanje. Rođaci iz Italije i Poljske već su počeli da pristižu i stan njenih roditelja bio je neprestano pun ljudi i hrane. Niko iz Irske nije mogao da dođe ali im je jedan Francisov rođak koji je ranije emigrirao u Čikago na poklon poslao veliku posudu od irskog porcelana. Francis je tvrdio da mu ne smeta što na venčanju neće biti njegovih gostiju. To je ionako bio nevestin dan. Ali je Lena sada shvatila da je on već skovao plan. Međutim, taj plan je još delovao tako daleko da je odlučila da ništa ne pominje sve dok on prvi ne načne tu temu.

Nekoliko nedelja kasnije, kad je venčanje ostalo iza njih, kad su svi gosti odavno napustili kuću a Lena se vratila na posao sa novim prezimenom i venčanom burmom na prstu, Francis je objavio da je kucnuo čas da se odsele iz stana njenih roditelja. Rekao je da svi moraju da hodaju na prstima kad god Lenina sestra Natusja izvadi knjige i počne da uči. Karol je skoro uvek bio loše volje, verovatno zato što je svoju sobu morao da ustupi mladencima. Nijednog trenutka nisu mogli da budu sami. Kad god je bio kod kuće, Francis je imao osećaj da nekome treba da ponudi pomoć ili da se nečim uposli. Svadbeni pokloni su bili nagurani po ćoškovima i Lenina majka ih je stalno opominjala da paze da ne polome